

ปั้นเซรามิก...ให้เป็นเงิน

สุนีย์พร โพธิ์แก้ว

นักวิทยาศาสตร์ปฏิบัติการ

คำสำคัญ : เซรามิก, เซรามิกแฮนด์เมด

ในปัจจุบันธุรกิจงานหัตถกรรมทำมือ (Handmade, แฮนด์เมด) กำลังได้รับความสนใจ และได้ผลตอบรับดีเป็นอย่างมาก สินค้าแฮนด์เมด คือ สินค้าที่ทำด้วยมือ โดยไม่ผ่านกระบวนการผลิตที่ทันสมัย จึงมีเอกลักษณ์ เป็นชิ้นเดียวในโลก โดดเด่น และไม่เหมือนใคร อยู่ที่จินตนาการของช่างฝีมือ อาจมีการสร้างเรื่องราวให้กับผลิตภัณฑ์ สินค้าแต่ละชิ้นจึงมีความแตกต่างกัน ถึงแม้ว่าจะมีวิธีในการผลิตที่เหมือนกันก็ตาม โดยผู้ที่สนใจสินค้าแฮนด์เมด จะมีความเข้าใจในคุณค่าของตัวสินค้าอย่างแท้จริง ส่งผลต่อมูลค่าของสินค้า ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะปัจจุบัน มีการจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ตามแหล่งศูนย์การเรียนรู้ต่างๆ ทำให้ผู้ซื้อสามารถเข้าถึงกระบวนการ ตลอดจนวิธีการผลิตที่ต้องทุ่มเททั้งร่างกายและแรงใจ กว่าจะสร้างชิ้นงานขึ้นมาได้ชิ้นหนึ่ง และหนึ่งในงานแฮนด์เมดที่ได้รับความนิยม จนกลายมาเป็นธุรกิจให้เราเห็นกันมากขึ้นก็คือ งานปั้นเซรามิกแฮนด์เมด นั่นเอง

การเริ่มต้นการทำธุรกิจเซรามิกแฮนด์เมด สิ่งสำคัญ คือ ต้องทราบรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่สนใจ ก่อนทดลองลงมือทำจริง ว่าวิธีไหนที่เหมาะสมกับเรา สำหรับการขึ้นรูปเซรามิกแฮนด์เมด สามารถขึ้นรูปได้หลากหลายวิธี ได้แก่ การปั้นอิสระ การใช้แป้นหมุน และการหล่อแบบ โดยแต่ละวิธีจะมีขั้นตอนที่แตกต่างกัน

การปั้นอิสระ เป็นวิธีขึ้นรูปที่อิสระที่สุด มีอยู่ 3 วิธี คือ 1) การบีบ โดยเริ่มต้นจากตรงกลาง และค่อยบีบขยายขึ้นรูปไปเรื่อยๆ ตามรูปทรงภาชนะที่ต้องการ 2) การขด โดยนำดินมาคลึงให้เป็นเส้นยาวๆ และขดขึ้นไปเรื่อยๆ เหมาะสำหรับชิ้นงานที่ต้องการความสูง เช่น แจกัน และ 3) การรีดให้เป็นแผ่น โดยใช้ไม้กลิ้งแบ่งมา กลิ้งไปกลิ้งมา ให้ความหนาที่สม่ำเสมอ จากนั้นจึงหารูปทรงที่ต้องการ เช่น จาน ก้นหม้อ มาทาบบลงบนแผ่นดิน และตัดตามขนาดที่ต้องการ โดยวิธีการปั้นมือทั้ง 3 รูปแบบ จะเกิดการทิ้งร่องรอยจากมือเราไว้บนชิ้นงาน เป็นการบอกเล่าเรื่องราวระหว่างคนปั้นกับชิ้นงาน ซึ่งเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งของการปั้นเซรามิก การปั้นอิสระนับเป็นอีกหนึ่งวิธี ที่นิยมใช้ขึ้นรูปผลิตภัณฑ์เซรามิกในปัจจุบัน

การบีบ

การขด

การรีดให้เป็นแผ่น

การใช้ปั้นหมุน การขึ้นรูปด้วยวิธีนี้ เนื้อดินที่ใช้ต้องมีความละเอียด และมีความเหนียวมาก อาศัยหลักการนำแรงที่ได้จากแรงเหวี่ยงจากศูนย์กลางของปั้นหมุน ตามทิศทางทวนเข็มนาฬิกา หรือตามเข็มนาฬิกา ช่วยในการดึงดินขึ้นรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีรูปแบบตามต้องการ ซึ่งความเร็วของปั้นหมุนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะสามารถช่วยกำหนดรูปแบบ และขนาดของผลิตภัณฑ์ได้ โดยเมื่อความเร็วรอบของปั้นหมุนช้า จะได้ผลิตภัณฑ์ที่มีขนาดใหญ่ แต่ถ้าความเร็วรอบของปั้นหมุนเร็ว จะขึ้นรูปได้เฉพาะผลิตภัณฑ์ที่มีขนาดเล็กเท่านั้น ข้อดีของวิธีนี้ คือ ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีรูปทรงสมมาตร

การหล่อแบบ วิธีนี้ต้องทำการปั้นต้นแบบขึ้นมาก่อน จากนั้นจึงทำแบบพิมพ์ โดยนำปูนปลาสเตอร์มาเทรอบต้นแบบให้ท่วม และทิ้งไว้ให้แข็งตัว หลังจากนั้นนำต้นแบบออกจากแบบพิมพ์ เมื่อได้แบบพิมพ์แล้ว ให้ทำการเทน้ำดินลงไปแบบพิมพ์ ซึ่งน้ำดินที่ใช้ต้องมีสมบัติไหลตัวได้ดี แบบพิมพ์ที่เป็นปูนปลาสเตอร์ จะทำหน้าที่ช่วยดูดน้ำในชั้นดิน ทำให้ชั้นดินค่อยๆ แห้ง และหนาขึ้นเรื่อยๆ เมื่อได้ระดับความหนาของชั้นงานตามต้องการแล้ว เทน้ำดินออก และคว่ำแบบพิมพ์ลง จากนั้นทิ้งชั้นงานไว้ในแบบพิมพ์จนแห้ง เมื่อดินแห้งแล้ว จึงแกะชั้นงานออกจากแบบพิมพ์ โดยวิธีการนี้จะได้ชั้นงานที่มีพื้นผิวค่อนข้างเรียบ และสามารถใช้กับรูปแบบชั้นงานที่ซับซ้อนได้

การใช้ปั้นหมุน

การหล่อแบบ

ภาพที่ 2 การขึ้นรูปด้วยวิธีการใช้ปั้นหมุน และการหล่อแบบ

การขึ้นรูปแต่ละวิธีนั้น จะต้องมีการเลือกดินที่ใช้ในการขึ้นรูปให้เหมาะสม เช่น ดินเหนียวเหมาะสำหรับการขึ้นรูปโดยการปั้นอิสระ และการใช้ปั้นหมุน ส่วนน้ำดินเหมาะสำหรับการขึ้นรูปด้วยการหล่อแบบ ปัจจุบันมีเนื้อดินสำเร็จรูปพร้อมใช้งานจำหน่าย สำหรับการขึ้นรูปแต่ละวิธีโดยเฉพาะ ทำให้สะดวกต่อการนำมาใช้งานแสนדםด เมื่อเลือกชนิดของดินได้แล้ว ขั้นตอนต่อไป คือ การนวดดิน ขั้นตอนนี้เป็นารช่วยให้ส่วนผสมในเนื้อดินเข้ากัน ช่วยไล่ฟองอากาศ และช่วยลดความเสียหายระหว่างการเผา เนื่องจากความร้อนจากการเผาทำให้เกิดการขยายตัวของอากาศ อาจทำให้ชิ้นงานเกิดการระเบิดได้ โดยภายหลังการเผาดินแต่ละชนิดจะให้สีของผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบและแร่ธาตุของดินนั้นๆ เช่น ดินแดง เมื่อนำมาใช้ขึ้นรูปผลิตภัณฑ์ ภายหลังการเผาจะได้สีของผลิตภัณฑ์เป็นสีออกแดงส้ม เนื่องจากในดินเองมีแร่เหล็กเป็นองค์ประกอบอยู่ในเนื้อดินสูง

ขั้นตอนสุดท้ายของการผลิตเซรามิกแฮนด์เมด คือ การเผา การเผาเซรามิก แบ่งเป็น 2 ชั้น คือ ชั้นแรกเรียกว่าการเผาดิบ เป็นการนำชิ้นงานที่ขึ้นรูปเสร็จเรียบร้อยแล้ว ไปเผาที่อุณหภูมิประมาณ 800 องศาเซลเซียส ซึ่งหลังจากการเผาแล้ว ผลิตภัณฑ์จะมีความแข็งแรงระดับหนึ่ง สามารถหยิบและทำการเคลื่อนย้ายได้ แต่น้ำยังสามารถซึมผ่านได้ และขั้นต่อมาเรียกว่าการเผาเคลือบ เป็นการนำผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการเผาดิบแล้ว มาตากแห้งจนแห้ง และชุบน้ำเคลือบ แล้วจึงนำไปเผาที่อุณหภูมิ 1200 – 1250 องศาเซลเซียส ผลิตภัณฑ์ที่ได้มีความแข็งแรง น้ำไม่สามารถซึมผ่านได้ ผลิตภัณฑ์เสร็จสมบูรณ์ มีความสวยงาม และสามารถนำไปใช้งานได้

สำหรับการคิดราคาจำหน่ายของผลิตภัณฑ์ เนื่องจากเป็นงานแฮนด์เมด การคิดราคาแต่ละชิ้นจึงมีความแตกต่างกันออกไป โดยดูจากระยะเวลาในการทำ เทคนิคในการผลิต ต้นทุนวัตถุดิบ และสามารถสรุปออกมาเป็นสูตรในการคำนวณราคา ดังนี้ ราคา = ต้นทุนด้านวัตถุดิบ + ต้นทุนด้านเวลา + ค่าฝีมือ รวมถึงความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบ

ตัวอย่าง ร้านที่เปิดให้ทำกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) และจำหน่ายเซรามิกแฮนด์เมด นั้น แต่ละที่จะมีลักษณะของผลิตภัณฑ์ และการสร้างเรื่องราวบนผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกัน จึงเห็นได้ว่าการสร้างเซรามิกแฮนด์เมดนั้น เป็นธุรกิจที่ต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์เป็นปัจจัยสำคัญ และต้องเกิดขึ้นจากความหลงใหล ความรักของผู้ทำ การที่สินค้าจะเป็นที่รู้จัก ต้องมีการประชาสัมพันธ์สินค้า เพื่อเป็นการส่งข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าไปถึงกลุ่มลูกค้า และต้องมีการหาช่องทางในการจำหน่ายใหม่ๆ อยู่เสมอ เช่น การนำไปจำหน่ายในงานแสดงสินค้า และการจำหน่ายทางออนไลน์ เพื่อพัฒนาธุรกิจเล็กๆ ให้กลายเป็นธุรกิจที่ยั่งยืน

รูปภาพจาก Facebook Page : A Clay Ceramic
1. A Clay Ceramic

รูปภาพจาก Facebook Page : ละมุนละไม
2. ละมุนละไม

รูปภาพจาก Facebook Page : Stuck with clay
3. Stuck with clay

รูปภาพจาก Facebook Page: Yarnnakran
4. Yarnnakran

รูปภาพจาก Facebook Page: May & Clay ceramics studio
5. May & Clay ceramics studio

ภาพที่ 3 ตัวอย่างร้านที่เปิดทำ Workshop และจำหน่ายเซรามิกแฮนด์เมด

กลุ่มผลิตภัณฑ์เซรามิกดั้งเดิม สำนักเทคโนโลยีชุมชน กรมวิทยาศาสตร์บริการ มีความพร้อมในการให้คำปรึกษา และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเซรามิกชนิดต่างๆ ให้แก่กลุ่มผู้ประกอบการที่สนใจในการสร้างธุรกิจเซรามิกแฮนด์เมด การให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ เช่น การเลือกใช้ดินให้เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ เทคนิคกระบวนการผลิตเซรามิก รวมถึงการแก้ปัญหาและการพัฒนานวัตกรรม ผ่านกระบวนการวิจัยและวิเคราะห์ทดสอบ ในรูปแบบของการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และกลไกโครงการคูปองวิทย์เพื่อโอท็อป ซึ่งสามารถติดต่อได้ที่ กลุ่มผลิตภัณฑ์เซรามิกดั้งเดิม สำนักเทคโนโลยีชุมชน กรมวิทยาศาสตร์บริการ เบอร์โทรศัพท์ 0-2201-7410

เอกสารอ้างอิง

- Visavivamarts bag. ความนิยมสินค้าแฮนด์เมด ในปัจจุบัน [ออนไลน์]. [อ้างถึงวันที่ 7 มิถุนายน 2561]. เข้าถึงจาก: http://quiltinghandmade.blogspot.com/2013/06/blog-post_8.html
- SME Thailand. เซรามิกแฮนด์เมด ธุรกิจปั้นๆ ทำเงิน [ออนไลน์]. [อ้างถึงวันที่ 7 มิถุนายน 2561]. เข้าถึงจาก: <http://www.smethailandclub.com/entrepreneur-2663-id.html>
- ผศ.สมศักดิ์ ขวาลาวลัย. การขึ้นรูปผลิตภัณฑ์เซรามิกด้วยแป้นหมุน [ออนไลน์]. [อ้างถึงวันที่ 7 มิถุนายน 2561]. เข้าถึงจาก: <http://www.แก้วเซรามิก.net/article/33/การขึ้นรูปผลิตภัณฑ์เซรามิกด้วยแป้นหมุน>
- Kie. รวมร้าน 10 ร้าน งาน 'เซรามิก' ดีไซน์เก๋ ที่คุณจะต้องร้องจาวววว [ออนไลน์]. [อ้างถึงวันที่ 11 มิถุนายน 2561]. เข้าถึงจาก: <http://article.shopsopotapp.com/ss-article/10-ceramics-shop/>
- ดร.พงศ์ศรันย์ พลศรีเลิศ. กลยุทธ์สำหรับธุรกิจ Handmade [ออนไลน์]. [อ้างถึงวันที่ 11 มิถุนายน 2561]. เข้าถึงจาก: <https://phongzahrun.wordpress.com/2013/05/20/กลยุทธ์สำหรับธุรกิจ-handmade/>

สำนักเทคโนโลยีชุมชน
กรมวิทยาศาสตร์บริการ
โทร. 0 2201 7410
E-mail : suneeporn@dss.go.th
มิถุนายน 2561